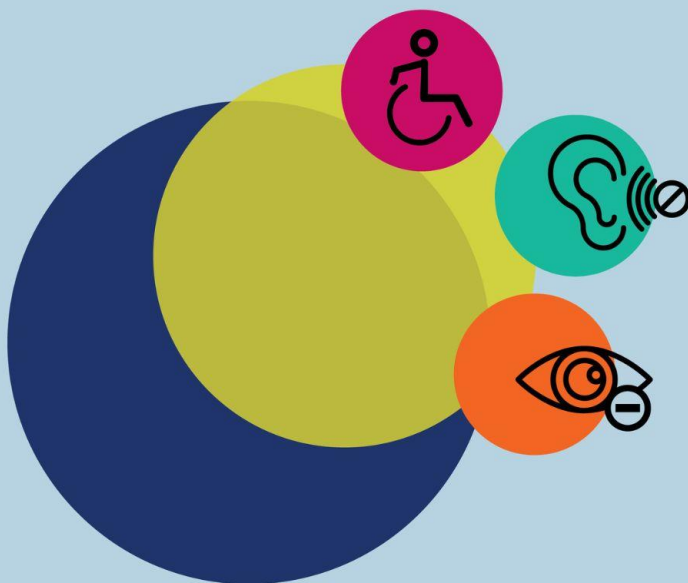

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Γενική Γραμματεία
Αντεγκληματικής Πολιτικής

Μεταχείριση κρατούμενων με αναπηρία

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

ΑΘΗΝΑ 2024

Μεταχείριση κρατούμενων με αναπηρία

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
Γενική Γραμματεία
Αντεγκληματικής Πολιτικής

Περιεχόμενα

Πρόλογος έκδοσης	3
Εισαγωγή	4
Σκοπός	6
Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο	7
Εθνικό πλαίσιο	9
Βέλτιστες πρακτικές μεταχείρισης κρατούμενων με αναπηρία	12
Γλωσσάρι εννοιών	17
Βιβλιογραφία.....	23

Πρόλογος έκδοσης

Η παρούσα έκδοση αποτελεί ένα πλαίσιο αναφοράς για τους κρατούμενους με αναπηρία και τον τρόπο μεταχείρισής τους. Όσοι την κρατήσουν στα χέρια τους μπορούν να την αξιοποιήσουν και να αναγνωρίσουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους, προκειμένου η καθημερινότητα στα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας μας να γίνεται καλύτερη τόσο για τους λειτουργούς τους όσο και για τους κρατούμενους σε αυτά.

Η προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων των κρατούμενων και η ορθή μεταχείρισή τους είναι υποχρέωση όλων όσοι εμπλέκονται στο σωφρονιστικό σύστημα.

Επιδιώξή μας στη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής είναι η έκδοση να εξοπλίσει με τα κατάλληλα εργαλεία τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, ώστε να αλληλεπιδρούν θετικά με κρατούμενους που έχουν διαφορετικό υπόβαθρο και ανάγκες, και να διασφαλίσει τη μεταχείρισή τους με τρόπο που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου.

Για τη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής

Η Γενική Γραμματέας Αντεγκληματικής Πολιτικής

Δήμητρα Λυγούρα

Εισαγωγή

Στα άτομα με αναπηρία συμπεριλαμβάνονται άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες, οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια δύνανται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο (Ηνωμένα Έθνη)

Τα άτομα με αναπηρία ανήκουν στις κοινωνικές ομάδες που είναι δυνατόν να υποστούν αποκλεισμό. Κατά συνέπεια, είναι αναγκαία η δημιουργία κοινωνικών συστημάτων που να μπορούν να αντιμετωπίσουν τέτοιου είδους προκλήσεις και να κατανοήσουν και να διαχειριστούν την πολυμορφία των διάφορων κοινωνικών ομάδων.

Η αναπηρία αποτελεί παράγοντα που δυσχεραίνει την πρόσβαση σε ευκαιρίες και τη συμμετοχή των ατόμων στις δραστηριότητες του κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκονται. Η αναπηρία παίρνει διάφορες μορφές και πολλές από αυτές δεν είναι πάντα ορατές.

Αναπηρία μπορεί να είναι μια χρόνια ασθένεια, όπως η επιληψία και ο διαβήτης, το HIV / AIDS, μια μαθησιακή δυσκολία, ο αυτισμός, ένα πρόβλημα ψυχικής υγείας με μακρά διάρκεια, όπως η κατάθλιψη. Αναπηρία μπορεί, επίσης, να είναι ένα πρόβλημα που σχετίζεται με την ακοή, την όραση, την ομιλία και την κινητικότητα.

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί με νομοθετικές ρυθμίσεις και πρωτοβουλίες, στη χώρα μας, την

Ευρωπαϊκή Ένωση και όλο τον κόσμο, σε σημαντικούς τομείς της καθημερινότητας, τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια και να κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό. Το ζήτημα αυτό δεν αφορά, βέβαια, μόνο τα άτομα τα άτομα με αναπηρία αλλά ολόκληρή την κοινωνία και την πολιτεία που οφείλει να κινείται με βάση την αρχή της συμπερίληψης για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής.

Βασικό καθήκον των εργαζόμενων στα σωφρονιστικά καταστήματα για τη φρονίδα και την εποπτεία των κρατούμενων με αναπηρία είναι η υγεία και η ευημερία τους. Για την ουσιαστικότερη επίτευξη του καθήκοντός τους, είναι απαραίτητο να λαμβάνουν υπόψη τους ότι οι κρατούμενοι με αναπηρία έχουν τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα με όλους τους άλλους κρατούμενους και ότι δεν επιτρέπεται οποιοδήποτε είδος διακριτικής μεταχείρισης απέναντί τους.

Η κατανόηση των ειδικών αναγκών των κρατούμενων με αναπηρία από τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα για την εξασφάλιση αξιοπρεπών όρων διαβίωσης και για την προστασία των δικαιωμάτων τους, δεδομένης της φύσης του κλειστού και περιορισμένου περιβάλλοντος που επιβάλλουν οι συνθήκες εγκλεισμού.

Σκοπός

Σκοπός του πλαισίου αναφοράς είναι η παροχή βασικών κατευθυντήριων γραμμών, που στηρίζονται σε διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και ευρωπαϊκά πρότυπα στους σωφρονιστικούς υπαλλήλους, σχετικά με τη μεταχείριση και τη φροντίδα των κρατούμενων με αναπηρία που εκτίουν την ποινή τους σε αυτά.

Αποτελεί ένα κείμενο διακήρυξης αρχών που οφείλουν οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι να έχουν και να υιοθετούν στη συμπεριφορά και τη στάση τους απέναντι στους κρατούμενους με αναπηρία, ώστε να εφαρμόζουν στην καθημερινότητά τους τη γενική αρχή της απροκατάληπτης και με κοινωνική ευαισθησία προσέγγισης.

Διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που κατοχυρώνεται στους **Ελάχιστους Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για τη Μεταχείριση των Κρατούμενων** (The Nelson Mandela Rules (United Nations, 2015)) πρέπει να θεωρείται ότι καλύπτει και τους κρατούμενους με αναπηρία. Ειδικότερα, οι αρχές που περιέχονται στη **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία** (Convention on the Rights of Persons with Disabilities (United Nations, 2006)) ισχύουν για όλα τα άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που αντιμετωπίζουν ποινική δίωξη και των κρατούμενων.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό κείμενο που υπογράφηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 2006.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία το 2010.

Ο **Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (European Commission, 2000) παρέχει τη βάση για την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων και καθιερώνει την ισότητα ως ακρογωνιαίο λίθο των πολιτικών που λαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η **Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία 2021-2030** (2021) στηρίζει τις στρατηγικές για την ισότητα που θεσπίστηκαν με στόχο την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων. Επιδιώκει να συμβάλλει στην

επίτευξη μιας Ένωσης ισότητας και την ενίσχυση του ρόλου της Ευρώπης ως παγκόσμιου εταίρου στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, με την υλοποίηση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αναφέρεται στην πολυμορφία της αναπηρίας, ως αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης μακροχρόνιων σωματικών, ψυχικών, διανοητικών ή αισθητήριων βλαβών που συχνά δεν είναι ορατές, με εμπόδια στο περιβάλλον, και της αυξημένης πιθανότητας εμφάνισης αναπηριών με την ηλικία.

Εξετάζει τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία σε αλληλεπίδραση με άλλες ταυτότητες όπως είναι το φύλο, η εθνότητα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου και η θρησκεία, αλλά και η κοινωνικοοικονομική ή άλλη ευάλωτη κατάσταση που μπορεί να βρίσκονται.

Εθνικό πλαίσιο

Το γενικό πλαίσιο της απαγόρευσης των διακρίσεων στην ελληνική έννομη τάξη απορρέει από θεμελιώδεις συνταγματικές διατάξεις.

Στο Σύνταγμα της Ελλάδας (Βουλή των Ελλήνων, 2019) ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2, §1), η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και η συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας (άρθρο 5, §1), η απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων (άρθρο 5, §2), η ελευθερία θρησκευτικής συνείδησης (άρθρο 13, §1), το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 9, §1) και το δικαίωμα στην εργασία (άρθρο 22) διαμορφώνουν ένα επαρκές νομοθετικό καθεστώς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το **Σύνταγμα της Ελλάδας** μεριμνά για τα άτομα με αναπηρία με τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 21, §6 που εγγυάται ότι έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρα που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας.

Με τον **N.4774/2012** επικυρώνεται η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και με τον **N.4488/2017** (Βουλή των Ελλήνων, 2017) θεσπίζεται ένα γενικό πλαίσιο ρυθμίσεων για την υλοποίηση της.

Ο **Σωφρονιστικός Κώδικας** (Ν.2776/1999, όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.4985/2022 και ισχύει (Βουλή των Ελλήνων, 2022)) προβλέπει, στην παράγραφο 2 του Άρθρου 3 Ισότητα στη μεταχείριση των κρατουμένων, ότι ειδική μεταχείριση των κρατουμένων επιφυλάσσεται, όταν δικαιολογείται από τη νομική ή πραγματική κατάσταση τους, όπως υποδίκων και καταδίκων, εγγάμων ή εχόντων συνάψει σύμφωνο συμβίωσης και αγάμων, ανηλίκων και ενηλίκων, **ατόμων με ειδικές ανάγκες** ή για τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις ή για λόγους ταυτότητας φύλου, εφόσον γίνεται υπέρ του κρατουμένου και προς εξυπηρέτηση των εξατομικευμένων αναγκών που απορρέουν από την κατάσταση στην οποία ευρίσκεται.

Στο Άρθρο 4 Δικαιώματα των κρατουμένων προβλέπεται ότι κατά την έκτιση της ποινής δεν περιορίζεται κανένα από τα δικαιώματα των κρατούμενων, εκτός από την προσωπική τους ελευθερία και δεν εμποδίζεται **η ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και η άσκηση των νόμιμων δικαιωμάτων τους.**

Τέλος, σύμφωνα με την §2 του άρθρου 20 Κτιριακές εγκαταστάσεις, τα κτίρια και η διαμόρφωση των χώρων κράτησης οφείλουν να ανταποκρίνονται στους όρους υγιεινής, να εξασφαλίζουν τις κατάλληλες συνθήκες ομαλής διαβίωσης των κρατούμενων και να πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις ασφαλούς και εύρυθμης λειτουργίας των σωφρονιστικών καταστημάτων. Ιδιαίτερα, η κατασκευή και η διαρρύθμισή τους πρέπει να εξασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό ηλιακό φως

και ατμοσφαιρικό αέρα με χρήση παραθύρων, θέρμανση, **άνετη κυκλοφορία και χώρους κίνησης**, σύμφωνα με τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου κράτησης.

Στο πλαίσιο αυτό, το 2021 ολοκληρώθηκε το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία**, με σκοπό τη χάραξη συγκεκριμένης δημόσιας πολιτικής. Βασικοί στρατηγικοί πυλώνες της συγκεκριμένης πολιτικής είναι η θεμελίωση δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας, η διασφάλιση καθολικής προσβασιμότητας στο φυσικό, δομημένο και ψηφιακό περιβάλλον, και στις μεταφορές, η συμμετοχή σε κάθε έκφανση της ζωής, η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και της δημόσιας διοίκησης, και η ενίσχυση του προσβάσιμου τουρισμού.

Βέλτιστες πρακτικές μεταχείρισης κρατούμενων με αναπηρία

Είσοδος

- Να **ενθαρρύνεται η δήλωση τυχόν αναπηρίας** κατά την είσοδο στο σωφρονιστικό κατάστημα, με συλλογή των απαιτούμενων πληροφοριών ως προς τις ειδικότερες ανάγκες διαχείρισής της.

- Να **διασφαλίζεται ότι οι κρατούμενοι με αναπηρία υποβάλλονται σε πρόγραμμα εισαγωγής** κατάλληλο για τις ανάγκες τους, ώστε να προσδιορίζονται οι ικανότητες και οι ειδικές απαιτήσεις τους, και να καθορίζεται το επίπεδο και το είδος της υποστήριξης που χρειάζονται.

- Να **παρέχονται επαρκείς πληροφορίες** στους κρατούμενους με αναπηρία σχετικά με τους κανόνες του σωφρονιστικού καταστήματος σε μορφή κατανοητή για αυτούς.

- Να **επιτρέπεται στους κρατούμενους με αναπηρία να έχουν στην κατοχή τους οποιαδήποτε μορφή βοηθήματος σχετικού με την αναπηρία τους**, όπως αναπηρικά αμαξίδια και πατερίτσες. Στην περίπτωση που κρίνεται ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ασφάλειας, να παρέχονται κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις.

- Να **παρέχονται κατάλληλες διευκρινίσεις** στους κρατούμενους με αναπηρία σχετικά

με τους υπάλληλους που πρέπει να απευθύνονται σε περίπτωση ανάγκης, με αναλυτική επεξήγηση των προβλεπόμενων λειτουργικών και διοικητικών διαδικασιών.

Τοποθέτηση

- Να παρέχονται στους κρατούμενους με αναπηρία κατάλληλα καταλύματα και να πραγματοποιούνται προσαρμογές, όπου είναι απαραίτητο, για την κάλυψη των αναγκών τους.
- Να λαμβάνεται υπόψη ο κίνδυνος κακοποίησης και βίας από άλλους κρατούμενους κατά τον καθορισμό της τοποθέτησης των κρατουμένων με αναπηρία, ώστε να διασφαλίζεται αποτελεσματικά η ασφάλεια και η προστασία τους.

Υπηρεσίες υγείας

- Να διασφαλίζεται ότι οι κρατούμενοι με αναπηρία δεν υφίστανται διακρίσεις στην πρόσβαση τους σε υγειονομική περίθαλψη. Αυτό περιλαμβάνει την υποχρέωση παροχής κατάλληλης βοήθειας στους κρατούμενους που αντιμετωπίσουν προβλήματα επικοινωνίας, λόγω της αναπηρίας τους.
- Να παρέχονται αντίστοιχου επιπέδου ειδικευμένες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για τις αναπηρίες, οι οποίες είναι διαθέσιμες στον γενικό πληθυσμό.

Προσβασιμότητα

- Να **λαμβάνονται όλα τα δυνατά μέτρα προς εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης** των κρατούμενων με αναπηρία στις δραστηριότητες του σωφρονιστικού καταστήματος, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων εκπαιδευτικής και επαγγελματικής κατάρτισης, της συμβουλευτικής και της ψυχαγωγίας.
- Να **αναπτύσσεται συνεργασία με οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών** για τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή προγραμμάτων κατάλληλων για τις ανάγκες των κρατούμενων με αναπηρία.
- Να **οργανώνονται κατάλληλες ομαδικές δραστηριότητες**, όπου υπάρχουν ομάδες κρατούμενων με παρόμοια αναπηρία, με τη βοήθεια εξωτερικών οργανώσεων.
- Να **διασφαλίζεται ότι οι βιβλιοθήκες των σωφρονιστικών καταστημάτων παρέχουν βιβλία σε εναλλακτικές μορφές** για να καλύπτουν τις ανάγκες των κρατούμενων με αναπηρία. Όταν η πρόσβαση στις βιβλιοθήκες είναι δύσκολη για όσους έχουν κινητικά προβλήματα, να παραδίδονται βιβλία στα κελιά / κοιτώνες.
- Να **δίνονται στοιχεία επικοινωνίας οργανώσεων** που παρέχουν βοήθεια σε άτομα με αναπηρία.

Πειθαρχική διαδικασία

- Να **διασφαλίζεται ότι οι κρατούμενοι με αναπηρία αισθάνονται ασφαλείς**. Σε αυτήν την περίπτωση οι έρευνες (σωματικές και χώρων κράτησης) των κρατούμενων με αναπηρία διενεργούνται με ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια, ενώ τους παρέχονται εξηγήσεις ως προς τους λόγους της έρευνας και την προβλεπόμενη από τον νόμο διαδικασία.
- Να **χρησιμοποιούνται τα κελιά απομόνωσης ως έσχατο μέσο** και μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο, για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα.
- Να **παρέχεται κάθε αναγκαία βοήθεια σε κρατούμενους με αναπηρία** για να μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, κατά τη διάρκεια των πειθαρχικών ακροάσεων.
- Να **εξασφαλίζεται ισότιμη πρόσβαση των κρατούμενων με αναπηρία στις διαδικασίες υποβολής καταγγελιών**. Εάν δυσκολεύονται να προβούν σε καταγγελίες λόγω της αναπηρίας τους, να παρέχεται κατάλληλη βοήθεια.

Αποφυλάκιση

- Να **ζητείται η συνδρομή των υπηρεσιών επιτήρησης**, των φορέων πρόνοιας και των κατάλληλων οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών για την προετοιμασία των κρατούμενων με αναπηρία για την αποφυλάκιση.

- Να ξεκινάει η διαδικασία συνεργασίας με εξωτερικούς φορείς όσο το δυνατόν συντομότερα.
- Να διασφαλίζεται ότι οι κρατούμενοι με αναπηρία έχουν ισότιμη πρόσβαση με τους άλλους κρατούμενους στις εκ του νόμου διαδικασίες απόλυσης υπό τον όρο της ανάκλησης.
- Να ενημερώνονται οι αρμόδιες δικαστικές αρχές προς τυχόν αξιολόγηση για περιπτώσεις κρατούμενων με αναπηρία που δεν αποτελούν απειλή για την κοινωνία και των οποίων η αναπηρία οδηγεί σε σοβαρές δυσκολίες στην αντιμετώπιση των συνθηκών διαβίωσης εντός του σωφρονιστικού καταστήματος, και, ως εκ τούτου, είναι δυνατόν να υπονομεύονται οι όποιες προσπάθειες κοινωνικής επανένταξης.

Γλωσσάρι εννοιών

Άτομο με αναπηρία

Κάθε άτομο με μακροχρόνιες σωματικές, νοητικές, πνευματικές ή αισθητηριακές βλάβες, οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια δύνανται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους.

Πηγή: Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο

(<https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>)

Βοήθημα

Προϊόντα που χρησιμοποιούνται για να συντηρούν, αυξάνουν ή βελτιώνουν τις λειτουργικές ικανότητες των ατόμων με αναπηρία. Μπορεί να είναι βοηθήματα για την κινητικότητα, τις τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφορικής, καθημερινής

διαβίωσης, βελτίωσης της ακοής ή και της όρασης, κινητικά βοηθήματα, βοηθήματα προσθετικής και αθλητικά βοηθήματα.

Πηγή: Προσαρμογή από Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο (<https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>)

Ευάλωτες ομάδες κρατούμενων

Η έννοια της ευάλωτης ομάδας κρατουμένων αναφέρεται στους Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς Κανόνες (κανόνας 46) που αφορούν την παροχή υγειονομικής περίθαλψης από τις διοικήσεις των σωφρονιστικών καταστημάτων, με την υποχρέωση διάθεσης, εκτός των εγκαταστάσεων γενικής ιατρικής, οδοντιατρικής και ψυχιατρικής περίθαλψης, κατάλληλων ρυθμίσεων για την παροχή εξειδικευμένων συμβουλών και υπηρεσιών

φροντίδας ως προς τη μεταχείριση τους.

Ανάμεσα στους κρατούμενους που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες κρατούμενων είναι οι κρατούμενοι με ανάγκες ψυχικής υγείας, οι κρατούμενοι με αναπηρία, οι εθνοτικές και φυλετικές μειονότητες, οι αλλοδαποί κρατούμενοι, οι κρατούμενοι που ανήκουν στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, οι ηλικιωμένοι κρατούμενοι, οι κρατούμενοι με ανίατες ασθένειες, οι γυναίκες και οι ανήλικοι. Παράλληλα, αναγνωρίζεται ότι υπάρχουν και άλλες κατηγορίες ευάλωτων ομάδων κρατούμενων.

Πηγή: Handbook on Prisoners with special needs (<https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Prisoners-with-special-needs.pdf>)

Κρατούμενοι με αναπηρία Στα άτομα με αναπηρία περιλαμβάνονται εκείνα που έχουν μακροχρόνιες

σωματικές, πνευματικές, διανοητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες που σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια μπορεί να εμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία.

Πηγή: Handbook on Prisoners with special needs (<https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Prisoners-with-special-needs.pdf>)

Πρόσβαση

Το δικαίωμα που πρέπει να δίνεται στα άτομα με αναπηρία να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν σε όλες τις πτυχές της ζωής σε ίση βάση με τους άλλους σε φυσικό περιβάλλον, μεταφορές, επικοινωνία, τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, συστήματα και άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοιχτές ή παρέχονται στο κοινό. Η δυνατότητα συνδέεται με μέτρα που περιλαμβάνουν

τον εντοπισμός και την εξάλειψη εμποδίων που σχετίζονται με την προσβασιμότητα.

Πηγή: Προσαρμογή από United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities

(https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf)

Προσβασιμότητα Το χαρακτηριστικό του περιβάλλοντος που επιτρέπει σε όλα τα άτομα -χωρίς διακρίσεις φύλου, ηλικίας και λοιπών χαρακτηριστικών (σωματική διάπλαση, δύναμη, αντίληψη, εθνικότητα κ.λπ.)- να έχουν πρόσβαση σε αυτό, δηλαδή να μπορούν αυτόνομα, με ασφάλεια και με άνεση να προσεγγίσουν και να χρησιμοποιήσουν τις υποδομές, αλλά και τις υπηρεσίες (συμβατικές και ηλεκτρονικές) και τα αγαθά που διατίθενται στο συγκεκριμένο περιβάλλον. Ο

όρος αναφέρεται όχι μόνο σε υποδομές αλλά και σε υπηρεσίες και σε αγαθά. Παράλληλα, εκτός από τη φυσική πρόσβαση, αναφέρεται και στη λειτουργικότητα, αλλά και τη δυνατότητα για επικοινωνία και πληροφόρηση, και καθορίζει στην ουσία τον βαθμό αυτονομίας και ασφάλειας του ατόμου σε σχέση με το περιβάλλον (φυσικό, δομημένο ή και ηλεκτρονικό). Αναφερόμαστε δηλαδή σε προσβάσιμες στο άτομο υποδομές, υπηρεσίες, εξοπλισμούς, αγαθά.

Πηγή: Προσαρμογή από European Concept for Accessibility
(https://www.accessibletourism.org/resources/eca_full_2003.pdf)

Βιβλιογραφία

EuCAN. (2003). *European Concept of Accessibility*.
EuCAN.

European Commission. (2000). *Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.
https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_e1.pdf

European Commission. Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion. (2021). *Union of equality: strategy for the rights of persons with disabilities 2021 2030*. Publications Office.
<https://data.europa.eu/doi/10.2767/31633>

Gatherer, A., Atabay, T., & Hariga, F. (2014). Prisons and health (WHO, UNODC, ICRC) Chapter 17. Prisoners with Special Needs. In *Prisons and health (WHO, UNODC, ICRC)*. WHO.

United Nations. (2006a). *United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities*.
https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf

United Nations. (2006b). *United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol*.
<https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>

United Nations. (2009). *Handbook on Prisoners with special needs*. United Nations.
<https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Prisoners-with-special-needs.pdf>

United Nations. (2015). *The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules)*. Government of Germany.
https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Nelson_Mandela_Rules-E-ebook.pdf

Βουλή των Ελλήνων. (2017). *Νόμος 4488/2017*.
Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/291228/nomos-4488-2017>

Βουλή των Ελλήνων. (2019). *Σύνταγμα της Ελλάδας*.
Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
<https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>

Βουλή των Ελλήνων. (2022). *Νόμος 4985/2022 (Σωφρονιστικός Κώδικας)*. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
<https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/832340/nomos-4985-2022>

Η παρούσα έκδοση υλοποιήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη.

Επιμέλεια: Γεώργιος Θραψανιώτης, Αναπληρωτής Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Καταστημάτων Κράτησης και Διαχείρισης Κρίσεων

Εικόνες: Freepik και Canva

Designed by Icon Mela, Leremy, Vectroicons, nangicon, Vectors Tank, Irfansusanto20, / Freepik

Συντονισμός έκδοσης: Ιδιαίτερο Γραφείο Γενικής Γραμματέως Αντεγκληματικής Πολιτικής

Η έκδοση διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής.

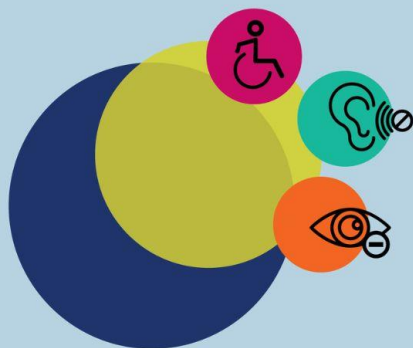
Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής,
Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη
Π. Κανελλοπούλου 4, 10177, Αθήνα
Τηλέφωνα επικοινωνίας: 210 6988240-241
Email: gram.ggap@morocp.gov.gr

Το έργο αυτό διατίθεται με άδεια Creative Commons. Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές
Προκειμένου να δείτε αντίγραφο της άδειας επισκεφθείτε:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Αθήνα, 2024

Μεταχείριση κρατούμενων με αναπηρία

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
Γενική Γραμματεία
Αντεγκληματικής Πολιτικής